

**NASIONALE
SENIORSERTIFIKAAT**

GRAAD 12

JUNIE 2023

REKENINGKUNDE V1

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 11 bladsye, 'n formuleblad
en 'n 12-bladsy antwoordeboek.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
4. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
5. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.
6. Toon ALLE bewerkings tot EEN desimale punt, waar van toepassing.
7. Indien jy dit verkies, mag jy die Formuleblad met Finansiële Aanwysers wat aan die einde van die vraestel aangeheg is, gebruik. Die gebruik van hierdie formuleblad is NIE verpligtend NIE.
8. Skryf netjies en leesbaar.
9. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG	ONDERWERP	PUNTE	TYD (minute)
1	Staat van Omvattende Inkomste en Staat van Finansiële Posisie	60	45
2	Notas tot Finansiële State, Kontantvloeistaat en Finansiële Aanwysers	40	30
3	Vertolking van Finansiële State	35	30
4	Korporatiewe Bestuur	15	15
TOTAAL		150	120

VRAAG 1: STAAT VAN OMVATTENDE INKOMSTE EN STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE**(60 punte; 45 minute)**

Die inligting het betrekking op Midros Bpk. vir die finansiële jaar geëindig op 28 Februarie 2023.

GEVRA:**1.1 Verwys na Inligting B (i) en (ii).**

Bereken:

1.1.1 Die wins/verlies op die inruil van die ou voertuig (4)

1.1.2 Die totale waardevermindering vir die jaar (4)

1.2 Voltooi die volgende vir die jaar geëindig 28 Februarie 2023:

1.2.1 Staat van Omvattende Inkomste (Inkomstestaat) (36)

1.2.2 Ekwiteit en Laste afdeling van die Staat van Finansiële Posisie (Balansstaat) (16)

LET WEL: Sommige bedrae word in die ANTWOORDEBOEK verskaf.

INLIGTING:**A. Uittreksel: Saldo's en totale uit die rekords op 28 Februarie:**

	2023 (R)	2022 (R)
Voertuie	?	1 350 000
Opgehoopde waardevermindering op voertuie	?	855 000
Toerusting	1 022 500	1 022 500
Opgehoopde waardevermindering op toerusting	923 260	800 900
Vaste deposito: Rivier Bank	1 500 000	
Voorsiening vir oninbare skulde	?	15 950
SAID: Inkomstebelasting (voorlopige belastingbetalings)	196 040	
Verbandlening: Somerville Bank	?	2 205 500
Gewone aandelekapitaal	?	
Behoue inkomste	970 750	
Krediteurekontrole	448 725	
Netto verkope	11 724 000	
Koste van verkope	7 363 500	
Salarisse en lone	982 290	
Werkgewersbydrae	63 620	
Direkteursfooie	1 925 000	
Huurinkomste	174 675	
Oninbare skuld	15 090	
Diverse uitgawes (balanserende syfer)	?	

B. Aansuiwerings en addisionele inligting:

(i) Die volgende transaksie is nie aangeteken nie:

'n Ou voertuig, kosprys R270 000, is op 28 Februarie 2023 ingeruil vir 'n nuwer model wat R616 500 gekos het. Die opgehoopde waardevermindering op die inruildatum was R111 240. Die inruilwaarde vir die ou voertuig was R105 000.

Waardevermindering op voertuie word teen 20% p.j. op die verminderde-saldo bereken.

(ii) Waardevermindering vir die jaar:

- Waardevermindering op toerusting is in berekening gebring.
- Maak voorsiening vir waardevermindering op voertuie.

(iii) 'n Faktuur vir R28 800 uitgereik aan 'n debiteur vir goedere aangekoop op 26 Februarie 2023, is verkeerdelik as 'n kredietnota aangeteken. Die winsopslag op hierdie goedere was 60%.

(iv) 'n Bedrag van R3 230 wat nie uit die insolvente boedel van 'n debiteur ontvang is nie, moet as oninvorderbaar afgeskryf word.

(v) Die voorsiening vir oninbare skulde moet met R2 000 verminder word.

- (vi) Huur het met 10% per maand verhoog met ingang van 1 September 2022, volgens die huurooreenkoms. Huur is tot Maart 2023 ontvang.
- (vii) Uittreksel uit die salarisjoernaal vir Februarie 2023:

Aftrekkings	Netto salaris	Bydraes
R15 600	R47 330	R7 550

Die totaal vir bruto salarisse is nie na die algemene grootboek oorgeboek nie. Al die relevante betalings vir salarisse is gemaak.

- (viii) Die maatskappy het vyf direkteure gehad totdat een op 30 Junie 2022 bedank het. Die een wat bedank het, is eers op 1 Oktober 2022 vervang. Alle direkteure is op dieselfde fooi-struktuur. Die fooie van twee direkteure vir Februarie 2023 is nog uitstaande.
- (ix) Inkomstebelasting vir die finansiële jaar is as R242 040 bereken. Dit is 30% van die netto wins voor belasting.
- (x) Die Leningstaat wat van Somerville Bank ontvang is, dui die volgende aan:

Saldo aan die begin van die finansiële jaar	R2 205 500
Rente gekapitaliseer	?
Terugbetalings met rente ingesluit	1 260 000
Saldo aan die einde van die finansiële jaar	1 125 000

Die leningsaldo sal in die volgende boekjaar met R625 000 verminder word.

- (xi) **Dividende:**
- Totale dividende vir die jaar het R410 000 beloop, wat 'n interim dividend van R160 000 insluit wat op 31 Augustus 2022 betaal is.

VRAAG 2: KONTANTVLOEISTAAT EN FINANSIËLE AANWYSERS**(40 punte; 30 minute)**

2.1 Kies die korrekte woord uit dié wat tussen hakies gegee word. Skryf slegs die woord langs die vraagnommers (2.1.1 tot 2.1.3) in die ANTWOORDEBOEK neer.

2.1.1 'n Toename in voorraad verteenwoordig 'n (invloei/uitvloei) van kontant.

2.1.2 'n Afname in rekeninge betaalbaar verteenwoordig 'n (invloei/uitvloei) van kontant.

2.1.3 'n Aansuiwering vir (waardevermindering/inkomstebelasting) moet gedoen word wanneer die kontantgevolge van bedryfsaktiwiteite bereken word.

(3 x 1) (3)

2.2 EAGLES BPK.

Die inligting hou verband met die finansiële jaar geëindig 28 Februarie 2023.

GEVRA:

2.2.1 Stel die Behoue inkomste-nota op 28 Februarie 2023 op. (8)

2.2.2 Voltooi die Kontantvloeistaat op 28 Februarie 2023. (18)

LET WEL: Sommige bedrae word in die ANTWOORDEBOEK verskaf.

2.2.3 Bereken die volgende finansiële aanwysers op 28 Februarie 2023.

- Vuurproefverhouding (3)
- % Opbrengs op gemiddelde aandeelhouersbelang (OOAB) (4)
- Dividende per aandeel (4)

INLIGTING:**A. Uittreksel: die Staat van Omvattende Inkomste vir die jaar geëindig 28 Februarie 2022:**

Verkope	R 2 450 000
Waardevermindering	567 490
Wins voor rente-uitgawe	1 208 200
Netto wins voor belasting	1 120 000
Netto wins na belasting	784 000

B. Inkomstebelasting is op 30% vir die huidige finansiële jaar bereken.**C. Items onttrek uit Staat van Finansiële Posisie op 28 Februarie:**

	2023	2022
Vaste deposito	144 450	277 550
Bedryfsbates	2 175 600	2 003 790
Bedryfslaste	753 065	719 800
Vorrade	1 469 700	1 431 000
Handelsdebiteure	603 400	557 340
Kontant en kontantekwivalente	92 840	15 450
SAID: Inkomstebelasting	9 660 Dt	20 020 Kt
Aandelehouers vir dividende	207 070	150 000
Bankoortrekking	0	28 480
Nie-bedryfslaste	735 000	980 000
Gewone aandeelkapitaal	?	9 520 000
Gewone aandeelhouersbelang	11 887 820	9 814 000

D. Aandeelkapitaal en dividende:

1 Maart 2022	1 190 000 aandele in uitreik.
30 Junie 2022	85 000 aandele teen R2 bo die gemiddelde aandeelprys teruggekoop. Hierdie aandele kwalifiseer nie vir dividende nie.
30 Augustus 2022	Interim dividende van 12 sent per aandeel betaal.
1 November 2022	R2 479 500 ontvang vir addisionele aandele uitgereik.
28 Februarie 2023	1 380 500 aandele in uitreik.
28 Februarie 2023	'n Finale dividend is verklaar.

VRAAG 3: VERTOLKING VAN FINANSIËLE STATE**(35 punte; 30 minute)**

- 3.1 Kies 'n verduideliking in KOLOM B wat by die begrip in KOLOM A pas. Skryf slegs die letters (A–D) langs die vraagnommers (3.1.1 tot 3.1.3) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A		KOLOM B	
3.1.1	Opbrengs	A	Totale laste wat totale bates oorskry
3.1.2	Bedryfsbate	B	Voertuig wat gebruik word om die besigheid te bedryf
3.1.3	Insolvent	C	Die persentasie netto inkomste op ekwiteit
		D	Vaste deposito wat in die volgende finansiële jaar verval

(3 x 1) (3)

3.2 **ROCK BPK. en WILLS BPK.**

Die inligting hou verband met twee maatskappye wat in dieselfde bedryf handel dryf. Die finansiële jaar eindig elke jaar op 28 Februarie.

GEVRA:

LET WEL: Verskaf syfers, tendense, finansiële aanwysers of berekeninge in ELKE geval om jou kommentaar en verduidelikings te ondersteun.

- 3.2.1 Identifiseer die maatskappy met die beter winsgewendheid finansiële aanwysers. Haal TWEE finansiële aanwysers aan. (3)

- 3.2.2 Identifiseer en verduidelik watter maatskappy sy likiditeit meer doeltreffend bestuur. Haal TWEE finansiële aanwysers aan. (6)

- 3.2.3 Lewer kommentaar op die dividenduitbetalingsbeleid van elke maatskappy. Verskaf 'n moontlike rede waarom elke maatskappy besluit het op die beleid wat aangeneem is. Haal syfers aan. (6)

- 3.2.4 Die direkteure van Wills Bpk. het besluit om die lening gedurende die huidige finansiële jaar te verhoog. Verduidelik of dit 'n goeie besluit was of nie. Haal TWEE finansiële aanwysers aan. (6)

- 3.2.5 Die aandeelhouers van Rock Bpk. is tevrede met die markprys van hul aandele, terwyl die aandeelhouers van Wills Bpk. nie tevrede is nie. Verduidelik deur 'n finansiële aanwyser vir ELKE maatskappy aan te haal. (6)

3.2.6 **Verwys na inligting C.**

Wills Bpk. sal 'n verdere 300 000 aandele gedurende die nuwe finansiële jaar uitreik. Die Mentoor-familie stel belang om 180 000 van hierdie aandele te koop.

- Bereken die % persentasie aandeelhouding van die Mentoor-familie indien hulle hierdie aandele koop. (2)

- As 'n aandeelhouer, hoekom sou jy bekommerd wees oor die belangstelling deur die Mentoor-familie? Verskaf DRIE punte. (3)

INLIGTING:**A. Finansiële aanwysers bereken op 28 Februarie 2023:**

	ROCK BPK.	WILLS BPK.
Winsopslag % behaal	45%	52%
% Bedryfsuitgawes op verkope	25,5%	18,3%
% Bedryfswins op verkope	7,4%	10,3%
Bedryfsverhouding	1,5 : 1	4,2 : 1
Vuurproefverhouding	0,7 : 1	1,2 : 1
Gemiddelde debiteure-invorderingsperiode	28 dae	45 dae
Skuld-ekwiteit-verhouding	0,3 : 1	0,6 : 1
% opbrengs op gemiddelde aandeelhoudersbelang	22,3%	14,2%
% opbrengs op gemiddelde kapitaal aangewend	15,9%	9,5%
Dividende per aandeel	117 sent	190 sent
Verdiens te per aandeel	390 sent	250 sent
Dividend-uitbetalingskoers	30%	76%
Netto batewaarde per aandeel	784 sent	652 sent

B. Addisionele inligting op 28 Februarie 2023:

	ROCK BPK.	WILLS BPK.
Markprys per aandeel op aandelebeurs	838 sent	515 sent
Rente op vaste deposito's	6%	6%
Rente op lenings	11%	11%

C. Uittreksels uit die rekeningkundige rekords op 28 Februarie 2023:

	ROCK BPK.	WILLS BPK.
Aantal uitgereikte aandele	2 000 000	1 600 000
% aandeelhouding van die Mentoer-familie	23,9%	50,5%

VRAAG 4: KORPORATIEWE BESTUUR**(15 punte; 15 minute)**

4.1 Die volgende uittreksel verteenwoordig 'n sekere tipe ouditverslag.

Na ons mening is die finansiële state, in alle wesentliche opsigte, 'n regverdigde weergawe van die finansiële posisie van die maatskappy soos op 28 Februarie 2023.

GEVRA:

4.1.1 Identifiseer die tipe ouditverslag in die uittreksel hierbo en gee 'n rede vir jou antwoord. (2)

4.1.2 Verduidelik die effek van hierdie tipe verslag vir die beeld van die maatskappy. Gee EEN punt. (2)

4.2 Die volgende inligting is uit 'n plaaslike publikasie geneem. Dit hou verband met 'n maatskappy wat op die JSE genoteer is.

Die JSE het die maksimum boete aan die voormalige HUB (Hoof Uitvoerende Beampte) van Millo Bpk. opgelê, asook haar verbied om vir tien jaar as 'n direkteur op die direksie van enige JSE-genoteerde maatskappy te dien. Die JSE het verklaar dat hy die bogenoemde boete om die volgende redes opgelê het:

- Die vrystelling van finansiële state wat nie aan noteringsvereistes voldoen het nie.
- Die finansiële state het verkeerde, vals en misleidende inligting bevat.
- Fiktiewe brondokumente wat inkomste valslik met miljoene rande opgeblaas het, is ook ontdek.

GEVRA:

4.2.1 Verskaf TWEE moontlike redes waarom die HUB beboet is, en nie die maatskappy nie. (4)

4.2.2 Verskaf TWEE punte waarom die JSE hierdie aksie geneem het. (4)

4.2.3 Identifiseer EEN ander party (belanghebbende) wat ook aanspreeklik gehou kan word om hierdie situasie toe te laat. Verskaf 'n rede. (3)

15**TOTAAL: 150**

GRAAD 12 REKENINGKUNDE FORMULEBLAD MET FINANSIËLE AANWYSERS	
$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Netto wins voor belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto wins na belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Bedryfsuitgawes}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bedryfswins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
Totale bates : Totale laste	Bedryfsbates : Bedryfslaste
(Bedryfsbates – Voorraad) : Bedryfslaste	Niebedryfslaste : Aandeelhoudersbelang
(Handel en ander ontvangbare bedrae + Kontant en kontantekwivalente) : Bedryfslaste	
$\frac{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Koste van verkope}}{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}$
$\frac{\text{Gemiddelde debiteure}}{\text{Kredietverkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Gemiddelde krediteure}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$
$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Gemiddelde aandeelhoudersbelang}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$ (*Sien nota hieronder)
$\frac{\text{Netto inkomste voor belasting + Rente op lenings}}{\text{Gemiddelde aandeelhoudersbelang + Gemiddelde niebedryfslaste}} \times \frac{100}{1}$	
$\frac{\text{Aandeelhoudersbelang}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Tussentydse dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Finale dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Dividende per aandeel}}{\text{Verdienste per aandeel}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Netto inkomste na belasting}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Totale vaste koste}}{\text{Verkoopprys per eenheid – Veranderlike koste per eenheid}}$	
NOTA:	
* In hierdie geval, indien daar 'n verandering in die aantal uitgereikte aandele gedurende 'n finansiële jaar is, word die geweegdegemiddelde-getal aandele in die praktyk gebruik.	